

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania S. R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o przeliczenie świadczenia emerytalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 maja 2011 r.,
skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 25 listopada 2009 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 27 października 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 24 września 2007 r. przeliczył ubezpieczonemu S. R. emeryturę z uwzględnieniem 43 lat i 3 miesięcy okresów składkowych oraz podstawy wymiaru świadczenia ustalonej z zastosowaniem wskaźnika jej wysokości rzędu 42,08% (obliczonego według wynagrodzenia wnioskodawcy z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 2005 r.) i kwoty bazowej 1.903,03 złotych.

Na skutek odwołania ubezpieczonego Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 11 września 2008 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. R. prawo do przeliczenia świadczenia zgodnie ze

wspomnianym orzeczeniem tegoż Sądu z dnia 27 października 2006 r. z zastosowaniem do całości świadczenia kwoty bazowej obowiązującej w dacie złożenia wniosku o emeryturę.

Uwzględniając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 stycznia 2009 r. uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 listopada 2009 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego od przedmiotowej decyzji.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony S. R., urodzony 27 sierpnia 1935 r., z mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 września 1990 r. nabył prawo do emerytury od daty 27 września 1990 r., której postawę wymiaru obliczono od wynagrodzenia wnioskodawcy z okresu od grudnia 1988 r. do czerwca 1990 r., zaś wskaźnik waloryzacyjny określono na 81,17%. Uwzględniając wniosek ubezpieczonego z dnia 13 stycznia 2006 r., organ rentowy decyzją z dnia 9 lutego 2006 r. przyznał mu prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2006 r. Podstawę wymiaru świadczenia rzędu 1.133,17 złotych ustalono przez pomnożenie wskaźnika jej wysokości 169,90% przez kwotę bazową 666,96 złotych, a do obliczenia emerytury przyjęto 519 miesięcy okresów składkowych. W dniu 3 kwietnia 2006 r. ubezpieczony złożył wniosek o doliczenie do stażu składkowego okresu pracy w Przedsiębiorstwie Handlu Sprzętem Rolniczym A. S.A. w S., a w dniu 10 kwietnia 2006 r. wystąpił z wnioskiem o „waloryzację świadczenia oraz o doliczenie nowej emerytury i wypłatę korzystniejszego świadczenia”. Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 20 kwietnia 2006 r. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 1 lutego 2006 r., której wysokość ustalono z zastosowaniem dotychczasowej podstawy wymiaru (która po waloryzacji wyniosła - poczynając od dnia 1 marca 2006 r. - 2.429,61 złotych) oraz stażu składkowego 522 miesięcy. Na skutek odwołania ubezpieczonego Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 27 października 2006 r. zmienił powyższą decyzję i przyjął do obliczenia tak części socjalnej jak i podstawy wymiaru świadczenia kwotę bazową obowiązującą w dacie złożenia wniosku

emerytalnego. Apelacja organu rentowego od tegoż orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 lutego 2007 r. Po uzyskaniu zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu ubezpieczonego z Przedsiębiorstwa Handlu Sprzętem Rolniczym A. S.A. w S., w którym wnioskodawca pracuje od 1 października 1996 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił nową podstawę wymiaru emerytury ubezpieczonego od zarobków z 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat poprzedzających wystąpienie z wnioskiem emerytalnym, tj. z lat 1996 – 2005, przez pomnożenie wskaźnika wysokości tejże podstawy rzędu 42,08% przez kwotę bazową 1.903,03 złotych, co dało kwotę 800,80 złotych. Do obliczenia wysokości świadczenia przyjęto 519 miesięcy okresów składkowych. Wyliczone w ten sposób świadczenie okazało się niższe od obliczonego z zastosowaniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru ustalonego według dochodów ubezpieczonego z lat 1979 – 1981. Z kolei wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury ustalony od zarobków wnioskodawcy z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu wyniósł 71,33%, a całe świadczenie również zamknęło się kwotą niższą od dotychczasowej.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy stwierdził, że w świetle art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ubezpieczony ma prawo do ustalenia na nowo podstawy wymiaru emerytury zgodnie z zasadami określonymi w art. 15 tego aktu. W niniejszym przypadku podstawa wymiaru świadczenia obliczona od zarobków wnioskodawcy z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat poprzedzających rok wystąpienia z wnioskiem emerytalnym jak i z zastosowaniem dochodów z najkorzystniejszych 20 lat wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu okazała się niższa od dotychczasowej. Ten ostatni wariant obliczeń nie ma zresztą zastosowania w sprawie, skoro ubezpieczony przedłożył zaświadczenia zarobkowe tylko z 16 lat i nie złożył stosownego wniosku w trybie art. 15 ust. 6 ustawy emerytalno – rentowej. Niemożliwe jest zaś uwzględnienie propozycji odwołującego, aby ustalić podstawę wymiaru emerytury według wskaźnika wysokości 169,90% obliczonego od dochodów ubezpieczonego z trzech

kolejnych lat poprzedzających przejście na emeryturę w 1990 r., tj. z lat 1979 – 1981, gdyż taki sposób obliczeń nie ma oparcia w aktualnym brzmieniu przepisów.

Ubezpieczony złożył skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem powyższego wyroku. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenia prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 112 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 180 ust. 7 pkt 1 oraz art. 180 ust. 1 w związku z art. 180 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Zdaniem skarżącego przedmiotowy wyrok jest niezgodny z tymi przepisami, a jego wydanie wyrządziło ubezpieczonemu szkodę odpowiadającą różnicy pomiędzy należną wnioskodawcy na dzień 19 stycznia 2006 r. emeryturą w wysokości 2.575,80 złotych, a faktycznie otrzymywanym świadczeniem w kwocie 1.853,90 złotych. Skarżący przyznał, że przedmiotowy wyrok zapadł w pierwszej instancji i przysługiwała od niego apelacja. Ubezpieczony nie wniósł jednak apelacji, gdyż – jak oświadczył swemu pełnomocnikowi – sędzia przewodniczący po ogłoszeniu orzeczenia pogroził mu palcem i powiedział, żeby się nie odwoływać od wyroku. Niezależnie od tej okoliczności, argumentem za przyjęciem skargi do rozpoznania na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. jest fakt, iż ubezpieczony może czuć się pokrzywdzony przez państwo polskie, ponieważ oceniając jego oczekiwanie na możliwość podwyższenia emerytury można mówić o naruszeniu zasad demokratycznego państwa, zaufania obywateli do państwa i ochrony praw nabytych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, iż zgodnie z art. 180 ust. 1 pkt 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości świadczenia przez doliczenie nieuwzględnionych okresów składkowych lub nieskładkowych stosuje się art. 112 i 113 tego aktu. W niniejszym przypadku należało zatem doliczyć ubezpieczonemu po 1,3% kwoty bazowej za każdy dodatkowy rok okresów składkowych. Z kolei w myśl art. 180 ust. 1 ustawy, osoby, którym w dniu wejścia w życie tego aktu przysługują emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne na podstawie: 1/ przepisów, o których mowa w art. 195, 2/ art. 19a ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz.U. Nr

36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 92, poz. 540) oraz 3/ ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o rewaloryzacji emerytur i rent dla osób, które ukończyły 80 lat oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 92, poz. 540) zachowują prawo do tych świadczeń w wysokości ustalonej przed dniem wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2 – 5 i uwzględnieniem ust. 6 – 9. W ocenie skarżącego przepisy te należy stosować tak, aby przy ustalaniu wysokości emerytury ubezpieczonego na podstawie art. 112 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zachować prawo wnioskodawcy do tych elementów świadczenia, które wypracował przed wejściem w życie tego aktu w wysokości korzystnej dla niego. Zastosowanie art. 112 ustawy powinno zatem polegać na doliczeniu po 1,3% kwoty bazowej za każdy dodatkowy rok okresów składkowych do świadczenia o dotychczasowym wskaźniku podstawy wymiaru, czyli 169,90%. Tylko takie rozumienie cytowanych przepisów jest zgodne z wynikającymi z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadami demokratycznego państwa prawnego, zaufania obywateli do państwa i ochrony praw nabytych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz.98). Uzasadnienia dla ustanowienia tej instytucji należy poszukiwać na gruncie unormowań art. 77 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 417-417² i art. 421 k.c. W art. 417¹ § 2 k.c. przyjęto bowiem, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, można żądać jej naprawienia po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest jednym z takich „właściwych postępowań”, o jakim stanowi art. 417¹ § 2 k.c. Jest to specjalny środek prawny, umiejscowiony w Kodeksie postępowania cywilnego wśród nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Skarga kwalifikowana jest jako samodzielny, autonomiczny sposób badania legalności działalności

jurysdykcyjnej sądów powszechnych, służący osobie zamierzającej dochodzić od państwa wynagrodzenia szkody wyrządzonej działaniami władzy publicznej, o której mowa w art.77 ust.1 Konstytucji.

W myśl art. 424¹ § 1 k.p.c., w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt4 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 155, poz. 1037), obowiązującym od 25 września 2010 r., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylene tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej podkreślono, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów państw obcych oraz w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą (art. 424, art. 519, art. 1148 § 3, art. 1151¹ § 3 i nowy art. 1215 § 3 k.p.c.). Od innych prawomocnych orzeczeń skarga nie przysługuje.

W istocie bowiem powyższa zmiana legislacyjna nie pozbawia strony możliwości dochodzenia odszkodowania w tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, innego niż wymienione w art. 424¹ § 1 k.p.c., co więcej – upraszcza jego drogę, gdyż stosownie do art. 424^{1b} k.p.c. (dodanego na podstawie tej samej ustawy) – w przypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym – a więc *ex definitione* – wyjątkowym środkiem zaskarżenia,

przysługującym tylko wtedy, gdy łącznie spełnione są dwie przesłanki. Po pierwsze, przez wydanie zaskarżonego wyroku stronie została wyrządzona szkoda. Musi więc istnieć związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody, co strona wnosząca skargę powinna co najmniej uprawdopodobnić (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Drugą przesłanką wniesienia skargi jest brak możliwości zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do tej skargi, jak i w przeszłości). Przepis art. 424¹ § 1 k.p.c. wprowadza do Kodeksu postępowania cywilnego znane doktrynie pojęcie środków prawnych. Na ogół przyjmuje się, że pojęcie środków prawnych jest szersze od pojęcia środków zaskarżenia. Przez środki prawne należy więc rozumieć nie tylko zwyczajne środki zaskarżenia, czyli środki odwoławcze (apelację i zażalenie), inne środki zaskarżenia (w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c., określane również mianem szczególnych, jak np. sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym) oraz nadzwyczajne środki zaskarżenia (przede wszystkim skargę kasacyjną i skargę o wznowienie postępowania). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest dopuszczalna, gdy zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze jednego z tak rozumianych środków prawnych nie była i nie jest możliwa (co strona musi wykazać w treści skargi - art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.).

Zgodnie z art. 424⁸ § 2 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlega odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa. Przepis ten stanowi podstawę odrzucenia skargi wniesionej mimo możliwości (aktualnej lub istniejącej w przeszłości) wzruszenia orzeczenia w drodze innych środków prawnych. Skuteczne wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest zatem niewątpliwie uzależnione od spełnienia istotnego warunku, polegającego na tym, że zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia przez wniesienie przewidzianych prawem środków prawnych nie jest aktualnie możliwa, jak również taka możliwość nie istniała wcześniej od chwili wydania zaskarżonego orzeczenia.

Co do zasady skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może być kierowana do wyroku sądu pierwszej instancji oraz do tych wyroków sądu drugiej instancji, których trafność i legalność mogła zostać zakwestionowana w drodze przysługujących stronie środków prawnych. W przeciwnym razie skarga straciłaby swoją wyjątkowość i stałaby się zwykłym środkiem do weryfikacji prawomocnych wyroków i to również pierwszoinstancyjnych. Rozstrzygnięcie sporu (sprawy sądowej) odbywa się bowiem w zwykłym postępowaniu i między jego stronami. Cechą szczególnej skargi unormowanej w art. 424¹ i nast. k.p.c. jest więc wyczerpanie toku instancji i możliwości odwoławczych w sprawie pierwotnej. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem nie może być zaś traktowana jako alternatywny, uzupełniający środek zaskarżenia wobec instrumentów procesowych przysługujących w postępowaniu zasadniczym, a uprawnienia strony do kwestionowania zgodności prawomocnego wyroku z prawem nie mogą być oceniane w oderwaniu od staranności zachowania w toku postępowania instancyjnego. Nie sposób zatem aprobować tezy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem miałaby przysługiwać od wszelkich wyroków, a zwłaszcza wydanych przez sąd pierwszej instancji, które uprawomocniły się w następstwie niewniesienia lub nieskutecznego wniesienia przez stronę zwyczajnego środka zaskarżenia (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2007 r., SK 4/07, OTK – A 2007, nr 7, poz. 83 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2008 r., V CNP 79/08, LEX nr 512973 i z dnia 9 grudnia 2008 r., I BU 4/08, OSNP 2010, nr 13 – 14, poz. 175). Odstępstwo od wskazanej reguły przewiduje art. 424¹ § 2 k.p.c., który statuuje uprawnienie do wniesienia skargi od prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, a zmiana bądź uchylenie wyroku w drodze innych środków prawnych nie jest możliwa. Dopuszczalność skargi w takich przypadkach uzależniona jest jednak od spełnienia dwóch dodatkowych kryteriów kwalifikacyjnych: istnienia wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności orzeczenia z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającym z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Cytowane unormowanie

z racji swego szczególnego charakteru powinno być wykładane ściśle. Możliwość skorzystania przez stronę ze skargi w omawianej sytuacji zależy więc zarówno od przyczyn niezgodności z prawem wyroku, ocenianych w kontekście naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, jak i od powodów, dla których strona postępowania sądowego nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych do zaskarżenia orzeczenia.

Odnosnie do pierwszej z przesłanek wymienionych w art. 424¹ § 2 k.p.c., tj. sfery podstaw niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, warto zauważyć, iż nie chodzi o niezgodność z prawem tylko taką, o jakim mowa w § 1 tegoż artykułu, lecz o niezgodność kwalifikowaną, polegającą na naruszeniu podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Inaczej rzecz ujmując, podstawa skargi powinna wskazywać i wykazywać szczególny przypadek naruszenia prawa w wyniku wydania zaskarżonego wyroku przez skonkretyzowanie norm prawnych wyrażających owe podstawowe zasady, wolności lub prawa. Spełnienie przez stronę wymagania z art. 424⁵ § 1 pkt 5 in fine k.p.c. sprowadza się zatem do zawarcia w skardze wyodrębnionej, jurystycznej argumentacji, przedstawiającej jakie podstawowe zasady porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo prawa człowieka i obywatela narusza zaskarżony wyrok i wskazania, na czym polegała obraza przepisów mających znaczenie dla ich obrony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., II CNP 2/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 112). W wypadku powołania się na naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego konieczne jest więc wykazanie, że dana zasada istnieje i ma podstawowe znaczenie dla porządku prawnego oraz dokładne określenie w jaki sposób doszło do naruszenia tej zasady w wyniku wydania orzeczenia. Gdy zaś skarżący powołuje się na naruszenie konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela niezbędne jest oprócz wskazania danej zasady, przytoczenie przepisu Konstytucji, z którego zasada wynika oraz dokładne określenie sposobu jej naruszenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2010 r., IV CNP 101/09, LEX nr 590258). Wykazanie obydwu przesłanek dopuszczalności skargi wymienionych w art. 424¹ § 2 k.p.c. stanowi samoistny element tegoż nadzwyczajnego środka zaskarżenia i należy do jego wymogów

konstrukcyjnych, którego brak nie może być przez stronę naprawiony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2008 r., II BU 56/07, LEX nr 452485). Należy pamiętać, iż każde wymaganie przewidziane w art. 424⁵ § 1 k.p.c. ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione samodzielnie, niezależnie od innych wymagań. Zamieszczenie w skardze poszczególnych jej elementów konstrukcyjnych powinno nastąpić w sposób jednoznaczny i wyraźny tak, aby Sąd Najwyższy nie musiał domniemywać ich istnienia i doszukiwać się ich w innych elementach skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2006 r., III CNP 62/06, LEX nr 610081).

W niniejszym przypadku nie dopełniono powyższego warunku konstrukcyjnego skargi. Powołanie się przez stronę skarżącą na naruszenie – w wyniku wydania prawomocnego wyroku Sądu pierwszej instancji - zasad demokratycznego państwa prawnego, zaufania obywateli do państwa i ochrony praw nabytych jest zbyt ogólne i przez to nieskuteczne. Skarżący nie wskazał w ramach podstawy skargi przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej lub innych aktów prawnych, z których wynikają wzmiankowane przez niego zasady, wolności oraz prawa i nie wnosił o stwierdzenie niezgodności z nimi przedmiotowego orzeczenia. Dopiero w uzasadnieniu skargi powołał art. 2 Konstytucji, ale nie przedstawił żadnego wywodu jure, który wyjaśniałby, na czym polega obraza w zaskarżonym wyroku przepisów prawa materialnego oceniana w kontekście tegoż unormowania. Argumentacją taką nie jest bowiem lakoniczne stwierdzenie, że ubezpieczony "może czuć się pokrzywdzony przez państwo polskie, ponieważ oceniając jego oczekiwane na możliwość podwyższenia emerytury można mówić o naruszeniu zasad demokratycznego państwa prawnego, zaufania obywateli do państwa i ochrony praw nabytych".

W sprawie nie zostało też spełnione drugie kryterium dopuszczalności skargi z art. 424¹ § 2 k.p.c., czyli wyjątkowość przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia wyroku.

W tej materii godzi się przypomnieć, że w świetle poglądów judykatury okoliczności, w jakich doszło do niezaskarżenia wadliwego z punktu widzenia strony orzeczenia, mają zasadnicze znaczenie dla odpowiedzialności subsydiarnej Skarbu Państwa, to bowiem strona winna wykazać, że za pomocą dostępnych jej

środków prawnych uczyniła wszystko, żeby uniknąć szkody lub zapobiec jej powstaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2008 r., II BU 56/07, LEX nr 452485). Podkreśla się, iż skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest niedopuszczalna, jeżeli była możliwa zmiana lub uchylenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych, a skarżący nie skorzystał z możliwości ich wniesienia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2006 r., I BU 2/05, LEX nr 299165 i z dnia 5 lutego 2007 r., I BU 12/06, OSNP 2008, nr 5-6. poz. 82). Sytuacja taka ma zaś miejsce zarówno wtedy, gdy strona świadomie zrezygnowała z wniesienia przysługującego jej środka zaskarżenia jak i w przypadku zawinionego przez nią nieskorzystania z dostępnego środka prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 r., V CNP 187/07, OSNC – ZD 2008, nr 4, poz. 107). W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przyczyny nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o szczególne okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej, takich jak ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa, czy wyjątkowych okoliczności leżących po stronie osób trzecich, np. błędna informacja udzielona przez pracownika sądu, które to okoliczności obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113; z dnia 19 grudnia 2006 r., II CNP 112/06, LEX nr 610073; z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 114 oraz z dnia 10 sierpnia 2010 r., II CNP 38/10, LEX nr 603890 i II CNP 39/10, LEX nr 603891). Nie ma natomiast takiego charakteru sytuacja, gdy strona zrezygnowała z wniesienia środka zaskarżenia, bowiem w jej ocenie nie miała do tego podstaw i nie wierzyła w jego skuteczność (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2007 r., IV CNP 37/07, LEX nr 315545).

Wracając do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wskazał żadnej wyjątkowych powodów obiektywnie uniemożliwiających mu wniesienie apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji. Taką okolicznością nie jest rzekome „pogrozenie palcem” przez sędziego prowadzącego rozprawę i poradzenie stronie, aby się nie odwoływać od wyroku. Warto zauważyć, że sam autor skargi zdaje się powątpiewać w prawdziwość tego rodzaju twierdzeń ubezpieczonego, skoro nawet nie podjął próby ich uprawdopodobnienia.

Mając powyższe na względzie, z mocy art. 424⁸ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.